

Comisia juridică, numiri și imunități

Raport

asupra proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative

(implementarea unor considerente conținute în Hotărârea Curții Constituționale nr. 10/2023 privind controlul constituționalității Partidului Politic "Șor")

(nr. 232 din 10. 07. 2023)

Lectura I

Comisia juridică, numiri și imunități a examinat proiectul de lege privind pentru modificarea unor acte normative (implementarea unor considerente conținute în Hotărârea Curții Constituționale nr.10/2023 privind controlul constituționalității Partidului Politic "Șor"), prezentat cu titlu de inițiativă legislativă a unui grup de deputați și comunică următoarele.

Potrivit Notei informative prezentul proiect de lege a fost elaborat cu scopul primar de a ajusta cadrul normativ intern referitor la dizolvarea/lichidarea partidelor politice urmare a declarării neconstituționalității acestora de către Curtea Constituțională, în contextul în care recent Înalta Curte a emis Hotărârea nr. 10/2023 privind controlul constituționalității Partidului Politic „Șor”, stabilind prin aceasta neconstituționalitatea partidului menționat, dar și pornind de la obligația Parlamentului de a acționa întru respectarea principiului loialității constituționale și exercitării competenței primare de legiferare.

În context, merită menționate unele constatări făcute de Curtea Constituțională: „98. [...] Declararea neconstituționalității partidului politic, ca măsură juridică, nu are ca scop *sanționarea pentru faptele comise, ci urmărește*, în principal, **prevenirea** apariției unor pericole viitoare pentru ordinea democratică constituțională [...].

132. [...]Curtea reamintește că declararea neconstituționalității unui partid politic *urmărește un scop preventiv*. [...]

176. Curtea observă că în jurisprudența sa Curtea Europeană a subliniat că **statele au dreptul de a lua măsuri preventive pentru a proteja democrația** atât față de partidele politice, cât și față de entitățile non-partide. Statele nu pot fi obligate să aștepte până când un partid politic a preluat puterea și a întreprins măsuri concrete pentru a implementa o politică incompatibilă cu standardele Convenției. În cazul în care pericolul acelei politici a fost suficient de bine stabilit și este iminent, *statele pot să prevină în mod rezonabil executarea unei asemenea politici înainte de a se încerca punerea ei în aplicare prin măsuri concrete care ar putea aduce atingere păcii civice și regimului democratic al țării* [...].

181. Având în vedere că Partidul Politic „Șor” a continuat să utilizeze resurse financiare netransparente în scopul promovării politicilor nedemocratice și a ignorat toate măsurile care i-au fost aplicate, **Curtea consideră că eventuala participare a acestui partid la procesul de luare a deciziilor politice ar putea submina în mod grav încrederea societății în mecanismele de control ale statului, în principiile statului**

de drept și în procesul transparent, responsabil și democratic de luare a deciziilor publice.” [...].

În ceea ce privește obligativitatea Parlamentului cu referire la executarea și implementarea actelor Curții Constituționale, în Avizul nr.3/2017, Înalta Curte a statuat că:

„6. Curtea subliniază că, potrivit articolului 140 din Constituție, hotărârile [actele] Curții Constituționale sunt definitive și nu pot fi atacate. [...]

10. Curtea reține că legislativul are obligația de a pune în executare actele instanței de contencios constituțional. Această obligație decurge din principiile statului de drept și principiul separației puterilor în stat. [...]

13. Curtea reține că lipsa unei intervenții legislative a Parlamentului în vederea executării actelor Curții Constituționale *echivalează cu neexercitarea competenței de bază, și anume cea de legiferare, atribuită de Constituție*. [...]

Pentru punerea în aplicare a unui **mecanism de prevenție** ce rezultă din declararea neconstituțională a unui partid politic, autorii proiectului consideră oportună și justificată legiferarea de către Parlament a unei restricții asupra dreptului de a fi ales, și anume **în cazul persoanelor care ocupau funcții electiv sau care erau pe listele de candidați supleanți din partea partidului politic declarat neconstituțional**.

Tot întru executarea *Hotărârii Curții Constituționale nr. 10/2023* autorii propun un șir de intervenții în *Legea privind partidele politice nr. 294/2007* care au și scopul ajustării corespunzătoare a cadrului normativ conex Codului electoral.

Urmare a examinării proiectului de lege prin prisma art. 38 din Constituție, care garantează dreptul la vot și dreptul de a fi ales, prin prisma jurisprudenței Curții Constituționale și a jurisprudenței CtEDO, referitoare la limita ingerinței statului în dreptul de eligibilitate electorală a subiecților, dar și din perspectiva respectării principiului stabilității raporturilor electorale și a credibilității procesului electoral, Comisia juridică, numiri și imunități menționează următoarele considerente.

Potrivit modificărilor propuse la articolul I din proiect, *nu vor putea fi alese: [...] pe o perioadă de 3 ani de la data pronunțării hotărârii Curții Constituționale privind declararea neconstituționalității unui partid politic, persoanele care la acel moment erau membri ai organului executiv al partidului politic declarat neconstituțional, persoanele care ocupau funcții electiv sau care erau pe listele de candidați supleanți din partea partidului politic declarat neconstituțional*.

Dreptul de a fi ales este consacrat la nivel constituțional. Potrivit art. 38 alin. (3) din Constituție, *dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova în condițiile legii*.

Caracterul relativ al dreptului la vot și dreptului de a fi ales a fost constatat atât în jurisprudența Curții Constituționale cât și în jurisprudența CtEDO.

Astfel, Curtea Europeană a reținut că dreptul la alegeri libere, consacrat în art.3 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană, nu este absolut, fiind loc pentru limitări implicite. Iar în sensul aplicării art. 3 din Protocolul 1, orice legislație electorală sau sistem electoral trebuie evaluat în lumina evoluției politice a țării în cauză. Curtea a

menționat libertatea considerabilă de care se bucură statele la stabilirea criteriului de eligibilitate de a candida la alegeri. În pofida marjei de aprecieri acordate statelor în acest domeniu, CtEDO a statuat că ingerința în dreptul de eligibilitate nu trebuie să limiteze dreptul în cauză, în măsura în care să -i afecteze substanța și să îl priveze de eficacitate; că ingerința se impune cu un scop legitim; și că mijloacele folosite nu sunt disproportionale. În aprecierea proporționalității soluției legislative, de natură să restrângă exercițiul drepturilor garantate de art. 3 din Protocolul 1 la Convenție, statele ar trebui să acorde o atenție decisivă existenței unui termen și posibilității de revizuire a măsurii punitive cu excluderea conotației de imuabilitate a acestei restricții.

Concomitent, Comisia juridică a supus examinării obiectul de reglementare a proiectului legii prin prisma *principiului stabilității raporturilor electorale*, prevăzut la art. 11 din Codul electoral, care prevede că *sistemul electoral și modalitatea de constituire a circumscriptiilor electorale nu pot fi modificate decât cu cel puțin un an înainte de scrutinul național*.

Conform Codului bunelor practici în materie electorală a Comisiei de la Veneția din 18 octombrie 2002, una din condițiile implementării principiilor fundamentale ale sistemului electoral European, este că legea electorală trebuie să se bucure de o anumită stabilitate, care ar proteja-o de manipulare de către partidele politice. În practică, totuși, trebuie garantată nu atât stabilitatea principiilor fundamentale cât stabilitatea unor reguli mai speciale ale dreptului electoral, în special cele care reglementează sistemul electoral propriu-zis, componența comisiilor electorale și constituirea teritorială a circumscriptiilor. Aceste trei elemente sunt frecvent – corect sau incorect – considerate a fi factori decisivi la determinarea rezultatelor scrutinului.

Ansamblul acestor considerații, dar și constatările CtEDO și a Curții Constituționale, pe dimensiunea intervenției în materia dreptului de eligibilitate electorală vor constitui obiectul examinării în Comisia juridică, numiri și imunități în contextul pregătirii proiectului de lege pentru lectura a doua.

În rezultatul discuțiilor avute pe marginea proiectului, Comisia juridică, numiri și imunități, cu votul majorității membrilor săi (7 voturi ”pentru” și 1 vot ”împotriva”) propune proiectul de lege nr. **232 din 10.07.2023** spre examinare și adoptare, **în prima lectură**, în cadrul ședinței plenare a Parlamentului.

Președintele Comisiei

Olesea STAMATE

..